

AAR

circular 137

AMICS DE L'ART ROMÀNIC

Filial de l'Institut d'Estudis Catalans

novembre 1994

Institut d'Estudis Catalans

— Carme, 45-47 —

08001 Barcelona

EDITORIAL

Enguany hem pensat que el *XII Cicle de Conferències: els Ordes Militars*, podia ésser un escaient tema d'estudi i informació per als nostres associats. Aquest estament religiós és poc conegut, els seus membres tenien una doble personalitat: eren religiosos i soldats. Potser aquesta especial personalitat jurídica ha estat el motiu que ha generat la polèmica per la valoració històrica feta a un d'aquests ordes, els templers, i estesa al conjunt dels ordes militars. Però a Catalunya aquesta controvèrsia no té una realitat tan punyent com a altres contrades de l'Europa Occidental. Els ordes militars hospitalers i templers van tenir una destacada intervenció en la reconquesta i el poblament cristià de la Catalunya Nova. L'assentament dels ordes militars a les ribes dels rius Ebre i Segre va tenir lloc a la segona meitat del segle XII.

El tema pot semblar que no té cap mena de relació amb la història de l'art i de la cultura, però la realitat i veracitat del desenvolupament històric són unes altres, especialment en aquests anys que són la cruïlla entre els segles XII i XIII, període de pas del món romànic al món gòtic i de tràmit d'una activitat rural predominant a una d'urbana. Aquestes conferències tenen una finalitat: aportar coneixements històrics sobre l'actuació dels ordes militars, en els aspectes polític, social, econòmic i cultural, en terres que no eren buides de població. Emperò aquest poblament islàmic havia de transformar-se i convertir-se i acceptar les noves estructures, pròpies del feudalisme militar i senyorial de la Catalunya Comtal en el moment en què s'iniciava el desenvolupament de la burgesia. La seva projecció cultural no fou tan destacada com ho foren el cister o els mendicants, veritables forjadors de la transformació: els primers van intentar una síntesi entre el romànic i el gòtic, els segons foren els impulsors del triomf del gòtic.

Es van haver de seleccionar temes i conferencians. Les possibilitats d'estudi no queden esgotades amb aquestes lliçons. S'ha intentat aprofitar els coneixements d'uns especialistes que faran una valoració d'aquest moment tan concret de la història de Catalunya. Hem procurat aportar una visió monogràfica d'un tema que té una geografia i una cronologia molt concretes i que va influir en la cultura i l'art català pels voltants de l'any 1200.